

SXEDIO.FP8

1.2.1950: Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΑΝΑΓΓΕΛΛΕΙ ΣΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΟΥ ΕΝΩΤΙΚΟΥ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ ΕΝΩ Η ΕΘΝΑΡΧΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΙ ΤΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ

Όταν η Αριστερά είδε ότι η Εθναρχία δεν ήθελε με κανένα τρόπο να συεργασθεί μαζί της για την από κοινού προώθηση των αποτελεσμάτων του ενωτικού δημοψηφίσματος της 15ης Ιανουαρίου 1950 αλλά προχώρουσε στις αποφάσεις της μόνη αντέδρασε έντονα και προχώρησε στις δικές της αποφάσεις.

Ο Γενικός Γραμματέας του ΑΚΕΛ Εζεκίας Παπαϊωάννου με άρθρο του στο "Νέο Δημοκράτη" στις 28 Ιανουαρίου 1950 παραπονείται ότι η Εθναρχία δεν έδωσε απάντηση στις προτάσεις της Αριστεράς και ότι τηρούσε "ακατανόητη σιωπή".

Παράλληλα προειδοποιούσε ότι το ΑΚΕΛ ποτέ δεν θα αναγνώριζε στην Εθναρχία "το αποκλειστικό δικαίωμα χειρισμού της εθνικής μας υπόθεσης".

Εγραφε ο Εζεκίας Παπαϊωάννου:

"Εκτελώντας τη λαϊκή εντολή εμείς θα πάμε μπροστά. Και συλλαλητήρια θα κάνουμε και αντιπροσωπεία στον ΟΗΕ και σ' άλλες χώρες θα στείλουμε και το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος θα υποβάλουμε στον ΟΗΕ τηλεγραφικώς. Η πόρτα για συνεργασία θάναί πάντα ανοικτή. Ας μη λεχθεί, λοιπόν, πως τραβούμε μόνοι μας τη γραμμή που έπρεπε να τραβούμε όλοι μαζί. Ούτε ένα βήμα δεν κάναμε προτού προτείνουμε στην Εθναρχία το κοινό πρόγραμμα. Αυτή δε θεώρησε σκόπιμο έστω και μια απάντηση να μας δώσει".

Το πρώτο σκέλος της προειδοποίησεως του Παπαϊωάννου δεν καθυστέρησε καθόλου να γίνει.

Την 1η Φεβρουαρίου ανήγγειλε ότι ήδη είχε ενημερώσει τη Γραμματεία του ΟΗΕ για τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος με το πιο κάτω τηλεγράφημα:

"Συμπληρωματικά προς το υπόμνημα που υποβλήθηκε σε σας την **21η** του Νοέμβρη **1949**, σχετικά με το αναλλοίωτο πόθο του ελληνικού κυπριακού λαού να ενωθεί με τη μητέρα του Ελλάδα παραθέτουμε τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος, που διενεργήθηκε στην Κύπρο τη **15η** του Γεννάρη **1950**. Από τις **224,747** Κυπρίους που δικαιούνταν να ψηφίσουν οι **215.108** ψήφισαν για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Αυτό ισοδυναμεί με **100%**. Αν ληφθεί υπόψη πως η κυβέρνηση απαγόρευσε στους κυβερνητικούς υπαλλήλους να ψηφίσουν το συμπέρασμα είναι πως το **100%** του ελληνικού κυπριακού λαού, ζητούν την ένωση. Κάμνουμε και πάλι έκκληση προς τα Ενωμένα Έθνη να εγείρουν το κυπριακό ζήτημα στην προσεχή γενική συνέλευση του ΟΗΕ. Παρακαλούμε όπως αντίγραφα αυτού του τηλεγράφου διανέμετε σ' όλα τα μέλη του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών".

Κατ' εντολήν του Εθνικού Απελευθερωτικού Συνασπισμού (ΕΑΣ)

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Η κινητοποίηση του ΑΚΕΛ δεν ήταν άσχετη με την επίσκεψη του Θεμιστοκλή Δέρβη του Κυπριακού Εθνικού Κόμματος (της Δεξιάς) και δημάρχου Λευκωσίας που βρισκόταν ήδη στο Λονδίνο για επαφές και αργότερα θα πήγαινε στις ΗΠΑ και τον ΟΗΕ για ιδιωτική, όπως χαρακτηρίστηκε επίσκεψη, αλλά και για πολιτικές επαφές.

Όμως το ΑΚΕΛ γνώριζε ότι ήταν πολύ δύσκολο για στέλεχος της να μεταβεί στις Ηνωμένες Πολιτείες γιατί οι Αμερικανοί με δυσκολία έδιναν άδειες σε κομμουνιστές να μεταβούν στα Ηνωμένα Έθνη, αν όχι ακόμα και η Βρετανία και η Ελλάδα.

Έτσι ήλπιζε ότι άνθρωπος της θα ήταν δυνατό να μεταβεί στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών μόνο με τη συνεργασία της Εθναρχίας.

Τα πράγματα εξελίσσονταν ραγδαία και η Δεξιά από την πλευρά της διεύρυνε τη Συντονιστική Επιτροπή Κυπριακού Αγώνος, ΣΕΚΑ, με συμμετοχή σ' αυτή και της ΣΕΚ και προγραμματίσε αγώνα για

ενημέρωση του λαού για τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος αλλά και κατά του αιτήματος της Αριστεράς για συμφιλίωση και ενότητα.

Παράλληλα καλούσε τον λαόν να πειθαρχεί μόνο στην Εθναρχία.

Η Εθναρχία προχώρησε επίσης στην απόφαση της να ενημερώσει την αγγλική Κυβέρνηση στις **4 Φεβρουαρίου 1950** εγγράφως.

Με την επιστολή που υπέγραψε ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Β ανηγγέλλετο το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος και καλείτο η Αγγλική Κυβέρνηση να συμμορφωθεί προς την αξίωση του λαού.

Η επιστολή απεστάλη στον Κυβερνήτη με την παράκληση να διαβιβασθεί στην Αγγλική Κυβέρνηση η αξίωση του Κυπριακού λαού για ένωση με την Ελλάδα και όπως αυτή προβεί στις αναγκαίες διευθετήσεις με την ελληνική Κυβέρνηση ώστε η Ελλάδα να αναλάβει τη διακυβέρνηση της νήσου.

Η επιστολή την οποία υπέγραψε ο Αρχιεπίσκοπος έχει ως εξής:

"Εξοχώτατε,

Εν συνεχεία της υπό ημερομηνίαν **21 Δεκεμβρίου 1949** να διεξαγάγη το δημοψήφισμα προς διαπίστωση και υπ' αυτής της θελήσεως του Κυπριακού λαού περί του πολιτικού του μέλλοντος, η Εθναρχία Κύπρου διενήργησε τούτο από της **15ης** μέχρι της **22ας** Ιανουαρίου **1950** κατά τρόπον εξασφάλισαντα την απόλυτον γνησιότητα αυτού.

Το δημοψήφισμα διεξήχθη παρά τους φόβους της Υμετέρας εξοχότητας μετά παραγματικής τάξεως και ευπρεπείας αρμοζούσης εις ένα ιστοριόν ευγενή πολιτισμένον και πολιτικώς ώριμον λαόν.

2. Παρά την άμεσον και έμμεσον κυβερνητικήν επέμβασιν, παρά τοις κυβερνητικοίς υπαλλήλοις, τοις διδασκάλοις, ταις οικογενείαις αυτών και τοις οπωσδήποτε εκ των Αρχών εξαρτωμένοις προσώποις και παρά τους εκ μέρους κυβερνητικών οργάνων ασκηθέντος επηρεασμού προς διαφόρους κατατευθύνσεις, το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος υπήρξεν απόλυτος δικαίωσις του αγώνος του

Κυπριακού λαού υπέρ της εθνικής του αποκατάστασης, ήτοι της ενώσεως της Κύπρου μετά της μητρός Ελλάδος, εκ των **224,141** Ελλήνων ψηφοφόρων, ηλικίας **18** ετών, και άνω, εψήφισαν υπέρ της ενώσεως **215,108** ήτοι τα **96%** τοις εκατόν του ελληνικού πληθυσμού της νήσου. Λαμβάνοντας δε υπ' όψιν ότι οι Ελληνες κάτοικοι της νήσου αποτελούν πέραν των **80%** του πληθυσμού αυτής, δυνάμεθα μετ' απολύτου βεβαιότητας να είπωμεν ότι τα **89%** του πληθυσμού αυτής, δυνάμεθα μετ' απολύτου βεβαιότητας να είπωμεν ότι τα **80%** του όλου πληθυσμού της νήσου απεφάνθησαν υπέρ της ενώσεως της Κύπρου μετά της Ελλάδος.

3. Κατόπιν της τόσον εμφαντικώς εκδηλωθείσης θελήσεως του Κυπριακού λαού, διά της οποίας πασιφανώς αποδεινύεται η έλλειψις της παρούσης διακυβερνήσεως της νήσου, βάσει των ιστορικών και εθνολογικών δικαιωμάτων, προς δε και βάσει της αρχής της αυτοδιαθέσεως των λαών, της διακηρύξεως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ηθικής αρχής της μη κατακρατήσεως εντός της βρειτανικής αυτοκρατορίας λαών παρά την θέλησιν των, αρχών, αι οποίαι επανειλημμένως διεκηρύχθησαν κατά την διάρκειαν των παγκοσμίων πολέμων δι' υπογραφών των ελευθέρων Εθνών, μεταξύ των οποίων και η Μεγάλη Βρειτανία, παρακαλούμεν όπως διαβιβάσητε προς την Κυβέρνησιν της Αυτού Μεγαλειότητος την αξίωσιν του Κυπριακού λαού, ίνα αύτη συμμορφωθή απροφασίτως προς την διά του δημοψηφίσματος εκδηλωθείσαν θέλησιν αυτού και αμελλητί προέλθη εις τας μετά της ελληνικής Κυβερνήσεως, αναγκαίας διευθετήσεις διά την υπό της Ελλάδος, φίλης και συμμάχου δυνάμεως, ανάληψιν της διακυβερνήσεως της νήσου.

4. Ο Κυπριακός λαός πέποιθεν ότι η διά του εγγράφου τούτου διαβιβαζομένη αμετάκλητος αξίωσις αυτού θα τύχη της ταχίστης ικανοποιήσεως λαμβανομένου υπ' όψιν ότι ούτος είναι αποφασισμένος να χωρήση εις την διεκδίκησιν του δικαιώματος προς εθνικήν ελευθερίαν, δι' όλων των διεθνώς αναγνωριζομένων νομίμων μέσων.

Ευχέτης προς Κύριον
+ Ο ΚΥΠΡΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΣ
Εν τη Ι. Αρχιεπισκοπή Κύπρου
τη 4η Φεβρουαρίου 1950

Ο Κυβερνήτης απάντησε στην επιστολή του Αρχιεπισκόπου στις 22 Φεβρουαρίου αφού ενημέρωσε την Κυβέρνηση του.

Στην απάντηση του όμως επαναλάμβανε τις προηγούμενες θέσεις του και αρνείτο ότι η Κυβέρνηση της Κύπρου είχε εξασκήσει πιέσεις τους δημόσιους υπαλλήλους να μη μετάσχουν στο Δημοψήφισμα.

Ανέφερε ο Κυβερνήτης:

"Μακαριώτατε,

Εχω την τιμή να αναφερθώ στην επιστολή σας της 4ης Φεβρουαρίου και την αριθμημένη ως ανωτέρω επιστολή μου, ημερομηνίας 9 Φεβρουαρίου, με την οποία γνώριζα τη λήψη της επιστολής σας και πληροφοροούσα τη Μακαριότητα Σας, ότι μετάφραση αυτής είχε αποσταλεί προς τον υπουργό των Αποικιών.

2. Εχω λάβει τώρα την απάντηση του υπουργού των Αποικιών, ο οποίος εντέλλεται όπως σας πληροφορήσω ότι η στάση της Κυβέρνησης της Α. Μεγαλειότητας έναντι της κίνησης του δημοψηφίσματος του υιοθετήθηκε από την Εκκλησία, συμφωνεί πλήρως προς τη στάση της κυβέρνησης της Κύπρου, όπως αυτή εκτέθηκε στην επιστολή μου προς τη Μακαριότητα σας, ημερομηνίας 17 Δεκεμβρίου 1949. Η φρασεολογία της επιστολής εκείνης έτυχε της πλήρους επιδοκίμασias του υπουργού των Αποικιών και κατά την άποψιν του καθιστά περιττό οποιονδήποτε σχόλιο στο οποίο δυνατόν να προέβαινε αυτός στα συμπεράσματα, τα οποία εξάγει η Μακαριώτητά Σας από τον αριθμό των προσώπων, τα οποία ως με πληροφορήσετε, έθεσαν τις υπογραφές τους στο αίτημα για ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Όσον αφορά εμένα, θα σχολιάσω μόνο τον ισχυρισμό που διατυπώνεται στην επιστολή, κατά την

οποία η Κυβέρνηση επενέβη και εναντιώθηκε στην κίνηση του δημοψηφίσματος. Ο ισχυρισμός αυτός είναι αβάσιμος. Το ενδιαφέρον της Κυβέρνησης, όπως εξήγησα εκ των προτέρων κατά το Δεκέμβριο περιοριζόταν στην περιφρόνηση της δημόσιας τάξης, η οποία χωρίς προφυλάξεις, ήταν πιθανόν να διαταραχθεί. Οι επίσημες οδηγίες προς τους κυβερνητικούς υπαλλήλους και δασκάλους στις οποίες αναφέρεται ειδικά η Μακαριότητα Σας, δόθηκαν ως απάντηση στις ερωτήσεις εκ μέρους υπαλλήλων, οι οποίοι αφού βρέθηκαν εκτεθειμένοι σε πολιτική πίεση που συγκρούεται προς τις υποχρεώσεις και τη νομιμοφροσύνη τους προς την Κυβέρνηση ζητούσαν καθοδήγηση και υποστήριξη.

Εχω την τιμή να είμαι
Μακαριώτατε,
ευπειθής θεράπων
ΑΝΤΡΙΟΥ ΡΑΙΤ
Κυβερνήτης

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Β απάντησε με μια δεύτερη επιστολή στον Κυβερνήτη στις 2 Μαρτίου στην οποία χρησιμοποίησε αυστηρή γλώσσα και κατηγόρησε τη Βρετανία ότι ξεχνά τις διακηρύξεις της.

Επίσης επέμενε στον ισχυρισμό του ότι έγινε προσπάθεια εκφοβισμού των δημοσίων υπαλλήλων για να μη ψηφίσουν και προειδοποίησε ότι ο Κυπριακός λαός θα συνέχιζε και ενέτεινε τον αγώνα:

"Εξοχώτατε

Εγενόμεθα κάτοχοι της υπό ημερομηνίας 22 Φεβρουαρίου 1950 Υμετέρας επιστολής εις απάντησιν ημετέρου εγγράφου ημερ. 4 Φεβρουαρίου 1950 δι' ου ανηγγέλλομεν εις την Υμετέραν Εξοχότητα και δι' αυτής εις την Βρετανικήν Κυβερνήσιν το αποτέλεσμα του υπό της Εθναρχίας Κύπρου διενεργηθέντος την 15ην Ιανουαρίου 1950 δημοψηφίσματος και καλούμεν την κατέχουσαν την Κύπρον Μεγ. Βρετανίαν να συμμορφωθή προς την αδιαβλήτως εκδηλωθείσαν απαίτησιν του κυπριακού λαού να ενωθή μετά της μητρός του Ελλάδος.

Λυπούμεθα ότι δια της απαντήσεως ταύτης η Βρετανική Κυβέρνησις παρά πάντα νόμον ηθικής και δικαίου και ασεβούσα προς τας αρχάς της αυδιαθέσεως των λαών και την διακήρυξιν των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παραγνωρίζει την δικαιοτάτην αξίωσιν του Κυπριακού λαού να ζήση ελεύθερος ενούμενος μετά της μητρός του Ελλάδος.

Καταπλησσομέθα διότι η Μεγ. Βρετανία περιφρονεί τας διακηρύξεις της τας οποίας υπομιμνήσκει ο μικρός μεν, αλλά ιστορικός κυπριακός λαός, ο οποίος διά της τοιαύτης συμπεριφοράς διδάσκεται ότι πρέπει να θεωρή απατηλάς τας διακηρύξεις, αι οποίαι γίνονται υπό των ισχυρών εις στιγμάς κινδύνου και λησμονούνται μόλις ο κίνδυνος θα έχη παρέλθει.

Κατόπιν τούτου θα ήτο άσκοπον να σχολιάσωμεν την ματαίαν προσπάθειαν της Υμετέρας Εξοχότητος προς δικαιολόγησιν της κατά του δημοψηφίσματος επεμβάσεως της κυβερνήσεως παρα τοις κυβερνητικοίς υπαλλήλοις, τοις διδασκάλοις και τοις παρ' αυτής εξηρημένοις, γνωστού όντος ότι εζητήθη και ελήφθη παρά τούτων η έγγραφος δήλωσις ότι έλαβον γνώσιν των απαγορευτικών εγκυκλίων.

Ο Κυπριακός λαός, Εξοχώτατε, δεν θα καμφθή εκ της τοιαύτης στάσεως των κυριάρχων του, ακραδάντως πεποιοξως επί το δίκαιον του θα συνεχίση τον αγώνα του μετά μαγαλυτέρας εντάσεως και αποφασιστικότητος, μέχρις ότου επιτύχη την αισίαν λύσιν του ζητήματος του, συμφώνως προς την πανηγυρικώς εκδηλωθείσαν διά του δημοψηφίσματος θέλησιν του.

Παρακαλούμεν αντίγραφον της παρούσης να διαβιβασθή προς την βρετανικήν Κυβέρνησιν

Ευχέτης προς Κύριον

+Ο ΚΥΠΡΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΣ

Εν τη Ι. Αρχιεπισκοπή Κύπρου
τη 2α Μαρτίου 1950.

Προς την Αυτού Εξοχότητα

τον Κυβερνήτην Κύπρου
Σε Αντρίου Ράιτ
Εις Κυβερνείον Κύπρου

Παράλληλα η Εθναρχία με έγγραφο της στις **10** Φεβρουαρίου **1950** ενημέρωσε την ελληνική Κυβέρνηση για τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος.

Παρόμοια έγγραφα ενημερωτικού χαρακτήρα έστειλε η Εθναρχία την ίδια μέρα και προς όλα τα μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, εκτός από τις χώρες του Σοβιετικού Συνασπισμού και τις κάλεσε να βοηθήσουν τον αγώνα των Κυπρίων.

Η Εθναρχία δεν ήθελε με κανένα τρόπο να ενημερώσει τις χώρες του ανατολικού συνασπισμού, γιατί πίστευε ότι προβολή του Κυπριακού, εκτός από τα δυτικά πλαίσια, θα ζήμιωνε την υπόθεση του κυπριακού λαού.